Sammanfattning

Uppdraget

Syftet med utredningen är att stärka konkurrenskraften i hela hästnäringen och göra den tillgänglig för flera. Den särskilda utredaren har därför haft i uppdrag att se över möjligheterna att underlätta företagande och deltagande i hästsporten. Uppdraget har även omfattat en kartläggning av behovet av kompetensförsörjning och kompetensutveckling inom hästnäringen.

Utredaren har inte haft i uppdrag att lämna författningsförslag men lämnar flera uppdrag till myndigheter om att utreda möjligheter till ändringar i bestämmelser på olika områden. När det gäller uppdraget om stärkt företagande ska utredaren inte föreslå åtgärder eller bedömningar på skatteområdet eller åtgärder som utökar det statliga åtagandet inom hästnäringen. Uppdraget att öka tillgängligheten till hästsporten omfattar inte heller det bedömningar eller åtgärder på skatteområdet.

Stärkt hästnäring och ökat deltagande i hästverksamheter

Hästnäringen är viktig för såväl lantbruket, landsbygden som för samhället i stort. Under de senaste decennierna har hästnäringens utveckling speglat både den strukturella och ekonomiska förändringen i samhället. Hästnäringen utgör en viktig del i samhällets utveckling eftersom hästverksamheter finns i hela landet och har betydelse för sysselsättning, kvinnligt företagande, entreprenörskap, lantbruk och landsbygdsutveckling samt för Sveriges krisberedskap. Hästen är dessutom en brygga mellan stad och land liksom mellan generationer. Hästnäringen ger också möjligheter till rörelse,

aktiviteter och idrott för många barn och unga, men även för andra åldersgrupper. Hästunderstödda insatser (HUI) är ett sätt att använda hästen som resurs för att ge positiva effekter för människors psykiska och fysiska hälsa. Utöver det producerar hästverksamheterna också andra hälsofrämjande tjänster och upplevelser samt bidrar till personlig utveckling. Näringen är bland annat en arena för utveckling av goda ledare, inte bara till hästverksamheterna utan också till andra arbetsplatser och sektorer. Hästsporten, hästföretagen och hästnäringen i stort är en ekonomisk motor som bidrar till lokal och regional utveckling samt till sysselsättning, särskilt på landsbygden. Hästnäringen har en hög andel befintliga och potentiella kvinnliga företagare. Insatser för ökat hästföretagande är därför samtidigt en åtgärd för fler kvinnliga företagare, vilket bidrar till ett jämställt företagande. Det är viktigt att kvinnors företagande finns med i större politiska satsningar och företagsfrämjande insatser. Hästnäringen stärker den lokala ekonomin samt utvecklar och bygger ett mer hälsosamt, jämlikt och jämställt samhälle.

Det finns en stor potential i hästföretagandet. Det är viktigt att den tas tillvara då företag inom hästnäringen är en naturlig del av det svenska näringslivet och lantbruket. Hästföretagandet har också stor betydelse för den svenska landsbygdens ekonomi och sysselsättning. Det finns goda möjligheter att, med rätt förutsättningar, få fler hästaktiva att gå från hobbyverksamhet till att bedriva näringsverksamhet. Detsamma gäller att få fler befintliga företag att utveckla sin näringsverksamhet. Den framtida utvecklingen av hästföretagandet beror på flera faktorer så som efterfrågan på hästrelaterade tjänster, lönsamhetsutveckling, möjlighet att attrahera kompetens och genomföra investeringar samt politiska beslut. Här har näringens organisationer också en viktig roll, inte minst när det gäller frågor om hästvälfärd, arbetsvillkor och ökad organiserad samverkan mellan företag.

I dag är hästföretagen i flera sammanhang negativt särbehandlade i gällande regelverk, praxis och syn och de har inte alltid motsvarande villkor och förutsättningar som annat företagande inom de areella näringarna. Det handlar bland annat om lagstiftning och tolkningar kring skattefrågor, den gemensamma jordbrukspolitiken i EU (GJP), bygglov, strandskydd, konsumentskydd vid köp av levande djur samt vissa veterinära frågor. Fortfarande finns mycket som behöver göras för att främja hästverksamheter, inte minst att likställa dess

villkor med annat företagande i jämförbara branscher. I detta finns också ett starkt signalvärde från samhällets sida till företagarna och andra aktörer som inte ska underskattas.

Ett konkurrenskraftigt och ökat hästföretagande förutsätter lönsamma företag. Lönsamheten bedöms dock i många fall vara svag i hästföretagen. Utan lönsamhet genererar företagen inte tillräckligt med eget kapital för att kunna återinvestera och därigenom växa och utvecklas. Hästföretagen har också sämre förmåga att genomföra investeringar genom en relativt hög belåningsgrad. Investeringstakten riskerar därmed att inte bli tillräcklig för att kunna bibehålla eller öka hästföretagandet. Problem med lönsamhet och finansiering samt högt ekonomiskt risktagande ger också svaga incitament till modernisering och utveckling.

Hästföretagare är ofta livsstilsföretagare och drivs av sitt stora intresse för häst. Det är en god grund för företagande. Samtidigt finns behov av en ökad professionalisering med ännu större fokus på affärsmässighet i verksamheterna. Kunskaper inom områden som affärsutveckling, entreprenörskap, arbetsmiljö och arbetsrätt behöver stärkas. Möjligheten och kunskap om att starta och driva företag behöver också komma in tidigt i utbildningarna. Samtidigt är det viktigt att samhället visar respekt för företagarnas val av ambitionsnivå. Det kommer fortsatt finnas de som vill vara livsstilsföretagare och kanske inte räknar på lönsamhet för varje insatt timma i företaget, eller som väljer omfattning på sin verksamhet i förhållande till sitt eget försörjningsbehov snarare än till vinstmaximering av företaget. Ett bejakande även av dessa livsstilsföretagares verksamheter är viktigt, inte minst då de också bidrar till hästnäringens utveckling.

Kompetensförsörjning är viktig för hela hästnäringens utveckling. Många arbetsgivare uppger dock att de saknar ekonomiska resurser för att rekrytera till marknadsmässig lön, samt att det är svårt att hitta personal med rätt kompetens. Samtidigt påverkas efterfrågan på utbildningar starkt av möjligheten att få ett arbete eller starta eget företag efter utbildningen. Det finns i dag generellt goda möjligheter till såväl grundläggande utbildning som kompetensutveckling för yrkesverksamma inom hästnäringen. Det är dock svårt att nå ut till de yrkesverksamma om behovet av ett livslångt lärande. Det är ett delat ansvar som berör hästsektorns organisationer, utbildningsanordnare och även ytterst staten. Utbildningar på gymnasial- och universitetsnivå bör i högre grad erbjuda utbildning även för

vuxna. Det måste också bli lättare att kombinera nuvarande arbete eller hästföretagande med olika former av utbildning och kompetensutveckling. Därför behövs flexibla undervisningsmetoder inom alla former av utbildningar för att ge yrkesverksamma bättre möjligheter att delta.

Deltagande i hästverksamhet är både ett kraftfullt redskap för att stärka folkhälsa och ge en meningsfull aktiv fritid samt ett förebyggande verktyg för att motverka ohälsa, utanförskap och kriminalitet. Detta är frågor där såväl betydelsen för den enskilde som kostnaden för samhället är mycket stor. Det är därför samhällsekonomiskt motiverat att göra betydande insatser för att stärka deltagandet i hästverksamheter. Det finns dock flera hinder som begränsar deltagande. Det handlar främst om ekonomiska hinder, men även om geografiska, kulturella och funktionshinder. Den relativt höga kostnaden för deltagande är en fråga som inte går att bortse från och där det är svårt att se några enkla lösningar.

Ridskoleverksamheter har flera tunga kostnadsposter som tillsammans särskiljer dem från andra idrotts- och fritidsaktiviteter. Anläggningar för ridskoleverksamhet omfattar stora ytor och byggnader vilket medför höga kostnader för både investeringar och underhåll av bland annat stall, ridhus och ridbanor. Den här sortens kostnader delar ridsporten med vissa andra så kallade anläggningstunga idrotter som exempelvis ishockey och golf. En kostnadspost som därutöver skiljer hästsporten från andra är kostnaderna för djuren. Ridskolorna har stora kostnader för såväl inköp av hästar och ponnyer som för kontinuerlig skötsel av djuren. Kostnaderna omfattar bland annat foder, försäkringar, veterinärvård, hovvård samt häst- och anläggningsskötarnas löner. Ridskolorna behöver av bland annat säkerhets- och djurskyddsskäl ha anställd personal. Ridskoleverksamheterna har således relativt höga kostnader för drift och investeringar jämfört med de flesta andra idrotter och fritidsaktiviteter. I dag täcks en stor del av ridskolornas kostnader av de jämförelsevis höga avgifter som tas ut av de aktiva.

Utredarens förslag ökar möjligheten för fler att delta i hästverksamheter. Ridskolornas anläggningar med sin särskilda stallmiljö och möjlighet till relationer med djur kan utvecklas till att vara en resurs för andra fritidsaktiviteter än bara ridning. Kommunernas engagemang för verksamhet vid ridskolor skiljer sig generellt åt mellan kommunerna och det har noterats ett behov av ökat stöd i

vissa kommuner. Utredarens förslag syftar till att sänka både trösklar och kostnader för barn och unga att delta i olika hästverksamheter.

De förslag som utredaren lägger bedöms också bidra till en bättre kompetensförsörjning inom hästnäringen. Ett särskilt fokus läggs på utbildningar inom yrkeshögskolan och utbildning för vuxna till hästskötare respektive anläggningsskötare för hästverksamhet. Det behövs långsiktiga förutsättningar för utbildningsanordnare eftersom utbildningar inom häst är investeringstunga.

Vidare bedöms utredarens förslag underlätta företagande, stärka konkurrenskraften i hästnäringen samt i högre grad likställa dess villkor med annat företagande i jämförbara branscher. Bland annat lämnar utredaren förslag för att förbättra möjligheterna till lönsamhet och finansiering av hästföretagande genom den gemensamma jordbrukspolitikens stöd och ersättningar. Ett grundläggande problem för hästnäringen är bristen på statistik och utredaren lämnar därför förslag som ska ge bättre underlag för överväganden och affärsmässiga beslut. Bedömningen är att utredarens förslag sammantaget bidrar till att fler ges möjlighet att gå från hobbyverksamhet till att bedriva näringsverksamhet. Det ökar sysselsättningen inom näringen och kringverksamheter, särskilt på landsbygden. En växande hästnäring bidrar även till ökade statliga intäkter, biologisk mångfald och ett öppet landskap. Dessutom finns ett viktigt jämställdhetsperspektiv då en betydande andel av de som är verksamma inom hästnäringen är kvinnor. Utredaren bedömer att en majoritet av de som gagnas av förslagen för att öka och underlätta företagande inom hästnäringen är kvinnliga företagare.

Utredarens förslag och bedömningar

Stärkt hästföretagande och ökad sysselsättning

En viktig utgångspunkt för utredarens förslag är att hästföretagare ska ges likartade villkor och möjligheter som andra företagare med djurhållning inom lantbruket. Det har också varit angeläget att minska det ekonomiska risktagandet för hästföretagarna.

Det finns områden där utredaren noterat påverkan på hästföretagandet men där inget, eller ett mer avgränsat, förslag lämnas. Anledningen är i de flesta fall att det finns andra pågående regeringsuppdrag och statliga utredningar som omfattar dessa områden. Det

handlar om den veterinära beredskapen, veterinärkostnader, kontroller, regelförenkling, jordförvärvslagen och en utredning om lantmäteriets arbete med fastighetsbildning.

Förslag – stärkt hästföretagande och ökad sysselsättning

Förbättrad statistik och digitala hästpass

Utredaren föreslår två regeringsuppdrag till Jordbruksverket som förväntas förbättra statistik och uppföljning samt underlätta administrationen inom hästnäringen:

- Ta fram nödvändiga system och lämpliga parametrar, bland annat antal hästar och anläggningar med häst samt produktions- och lönsamhetsmått, för att regelbundet kunna sammanställa data och följa utvecklingen av hästföretagandet och hästnäringen i Sverige.
- Utveckla system för och införa digitala hästpass som komplement till dagens fysiska hästpass.

Statistik över olika hästverksamheter saknas i många fall helt, bygger på olika former av skattningar, är bristfällig eller osäker. Grundläggande och säkra uppgifter om antalet hästar och anläggningar i Sverige saknas, men även statistik som beskriver exempelvis investeringsvilja och lönsamhetsutveckling. Det saknas såväl system för att ta fram statistik som kunskap om vilka parametrar som är möjliga, och mest effektiva, att föra statistik över. Bristen på tillförlitligt beslutsunderlag i form av statistik begränsar möjligheterna till affärsutveckling. Utan tillräcklig och säker statistik som grund är det svårt att vidta träffsäkra åtgärder som stärker hästverksamheterna och att fatta affärsmässiga beslut.

För att inte skapa ytterligare tung administration behöver digitala verktyg och möjligheter till digital uppgiftslämning till myndigheter utvecklas. Utredaren föreslår därför ett uppdrag till Jordbruksverket att utveckla system för digitala hästpass som en bas för detta arbete. Det skulle bland annat kunna utgöra en god grund för effektiviseringsarbete och skapa möjlighet till enklare och mer tillförlitlig registrering av hästar och anläggningar med häst. Digitala pass blir ett komplement till dagens fysiska hästpass som behöver finnas

kvar parallellt i enlighet med EU-lagstiftningen. Sverige behöver verka för att digitala hästpass på sikt kan ersätta de fysiska passen.

Ökade möjligheter till finansiering och lönsamhet

I syfte att underlätta investeringar och förbättra förutsättningarna för lönsamhet i hästföretagen lämnar utredaren förslag till regeringen om väsentligt ökad inkludering av hästverksamheter i den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU (GJP) enligt följande:

- Underlätta tillgången till finansiering för hästföretagare på jordbruksfastighet genom att inkludera hästföretagare i investeringsstödet för ökad konkurrenskraft i GJP i nästa programperiod för GJP.
- Öronmärk delar av investeringsstödet för ökad konkurrenskraft i GJP till små företag och mindre investeringar.
- Inkludera häst i djurtäthetsberäkningen för kompensationsstödet i Sveriges strategiska plan för den EU-gemensamma jordbrukspolitiken i nästa programperiod för GJP.
- Ge Jordbruksverket i uppdrag att undersöka om finansieringsinstrument inom ramen för GJP även kan vara aktuellt för hästnäringen.

Ett grundläggande problem i hästnäringen är kapitalbrist och bristande lönsamhet vilket bromsar näringens utveckling. Animalieproduktion, inklusive verksamheter med häst, är den mest kapitalkrävande delen av svenskt lantbruk. Hästföretagen är i de allra flesta fall små och drivs utan anställda. Finansieringen är ofta en utmaning särskilt för mindre företag som många gånger har problem att få tillgång till kapital för att investera. Stöd och ersättningar genom GJP är en viktig del av många lantbrukares ekonomi och en möjlighet att uppnå lönsamhet. Hästföretagare har dock inte samma möjligheter som andra produktionsgrenar inom jordbruket att ta del av dessa, vilket påverkar ekonomi och lönsamhet negativt liksom möjligheten till finansiering. Utredaren föreslår därför ett väsentligt ökat införlivande av hästverksamheter i GJP. Det skulle förutom att öka hästföretagarnas möjligheter till finansiering och lönsamhet även

bidra till en jämlik behandling av olika produktionssektorer vad gäller de jordbrukspolitiska stöden och ersättningarna.

Bygglov och strandskydd – likställ förutsättningarna för hästverksamheter med andra areella näringar

När det gäller bygglov och strandskydd behöver förutsättningarna och villkoren för hästverksamheter vara motsvarande som i andra areella näringar. Utredaren föreslår därför att:

- Bestämmelserna om bygglov och strandskydd justeras så att även hästhållning räknas upp då areella näringar preciseras.

Bygglov krävs ofta för ekonomibyggnader inom verksamheter med häst till skillnad från andra areella näringar (näringar som använder biologiska eller naturgeografiska resurser på land och i vatten). Bygglovskravet ses som ett hinder och en extra administrativ börda för många hästföretagare när de vill utveckla sitt företag, till exempel genom att bygga ett stall eller ridhus. När regelverket är otydligt skapas också osäkerhet hos såväl hästägare som handläggare. För att få bygga för hästverksamhet har hästägaren i många fall varit tvungen att söka bygglov medan andra företag i de areella näringarna kunnat utnyttja bygglovsfrihet enligt undantaget i plan- och bygglagen för ekonomibyggnader i jordbruket. Undantaget från lovplikten för ekonomibyggnader syftar till att underlätta för vissa näringar. Den legaldefinition av ekonomibyggnad som föreslogs i regeringens lagrådsremiss 2025, är en byggnad som behövs för jordbruket, skogsbruket, vattenbruket, fisket eller renskötseln. Dessa byggnader föreslås vara undantagna lovplikt.

På samma sätt som när det gäller frågan om bygglov skiljer sig undantagsmöjligheterna från strandskydd mellan hästverksamheter och övriga verksamheter inom de areella näringarna. Regeringen har föreslagit att fler land- och vattenområden ska undantas från strandskydd och att möjligheterna att bygga eller vidta åtgärder i strandnära lägen ska öka. Tidigare har småskaliga verksamheter, som ofta drivs som bisysslor eller av nystartsföretag, haft svårt att omfattas av undantaget vilket missgynnat små landsbygdsföretagare, särskilt de som bedrivit sin verksamhet på deltid. I dessa mindre deltidsföretag finns även många hästföretagare. Regeringen föreslår att undan-

taget från strandskydd för areella näringar ska bli mer generöst genom att även vattenbruk omfattas.

Enligt utredaren behöver ovan beskrivna förhållanden åtgärdas så att samtliga areella näringar, det vill säga även hästhållning, ges samma förutsättningar och åtnjuter samma lättnader. Det gäller såväl frågan om bygglov som strandskydd. Därför föreslår utredaren att regeringen tar initiativ till att justera bestämmelserna om bygglov och strandskydd i enlighet med detta.

Stärk företagarnas ställning vid försäljning av hästar till privatpersoner

Utredaren bedömer att konsumentköplagen inte tar tillräcklig hänsyn till de särskilda förhållanden som råder vid köp av levande djur och lämnar därför följande förslag:

- Regeringen tar initiativ till en lagändring som medför att regleringen av näringsidkares försäljning till privatpersoner undantar köp av hästar från konsumentköplagens tillämpningsområde.

Många hästar säljs i dag av företag till privatpersoner, vilket omfattas av konsumentköplagens bestämmelser. Av dessa framgår att det är näringsidkaren som svarar för fel på ett levande djur som visar sig inom 6 månader. Ett antal hästar, liksom alla levande varelser, kommer vid fördjupad undersökning visa sig ha någon defekt eller en latent sjukdom som i domstol kan räknas som ett fel säljaren ska ansvara för enligt lagen. En häst påverkas också av sin omgivning och kan därför uppträda på ett annat sätt i en ny ägares vård. Företagarna som säljer hästar står i dag oproportionerligt hög risk med den långa ångertid som gäller och de rättsliga processer och skadestånd som kan uppstå i efterhand. Samtidigt riskerar hästarna att hamna i limbo mellan köpare och säljare och ges sämre omvårdnad på grund av oklarheter kring ansvar och kostnader under den tid en tvist pågår.

För levande djur där priset överstiger en tiondel av prisbasbeloppet ger konsumentköplagen dock möjlighet för näringsidkaren och köparen att avtala om undantag från konsumentköplagen så att fel på det levande djuret som visar sig inom 6 månader inte ska anses

vara ett fel som näringsidkaren svarar för. Säljaren kan dock förväntas vara i underläge när det gäller viljan att komma överens i ett avtal.

En konsument är oftast i underläge gentemot näringsidkaren, och ett syfte med konsumentköplagen är att jämna ut detta styrkeförhållande. När det gäller köp av hästar är dock säljaren ofta en mindre aktör som genomför enstaka försäljningar. I en sådan situation finns inte den obalans mellan köpare och säljare som lagstiftningen tar sikte på. Utredaren bedömer att konsumentköplagen inte tar tillräcklig hänsyn till de särskilda förhållanden som råder vid köp av levande djur och föreslår därför att regeringen tar initiativ till en lagändring.

Ökat stöd i det administrativa arbetet och minskad regelbörda

Utredaren har lämnat följande förslag om minskad regelbörda och ökat företagsstöd som berör Jordbruksverket och Tillväxtverket:

- Jordbruksverket får ett uppdrag att så långt möjligt minska det totala antalet bestämmelser inom Jordbruksverkets ansvarsområde som gäller hästverksamheter.
- Jordbruksverket får ett separat återrapporteringskrav om arbetet med att minska antalet bestämmelser som gäller hästverksamheter.
- Tillväxtverket får ett uppdrag att utveckla verksamt.se för hästverksamheter i samråd med branschen.

Inom hästnäringen behövs fler och växande företag. Det ska vara enkelt att starta, driva och utveckla hästföretag. För att åstadkomma det behöver regelbördan bli hanterbar och de administrativa kostnaderna begränsas. Utgångspunkten måste vara att företagarna ges utrymme att fokusera mer på sina verksamheter och mindre på administration. En ökande regelbörda och administration är en bidragande orsak till att hästägare inte övergår från hobby till näringsverksamhet, att befintligt företagande försvåras och att företagsutveckling fördröjs, eller till och med hindras. Det finns behov av att utvärdera och, där så är möjligt, minska det totala antalet bestämmelser som omfattar hästhållning. För att tydliggöra detta föreslås ett särskilt uppdrag och ett återrapporteringskrav till Jordbruksverket. Detta är utöver det uppdrag om regelförenklingar som regeringen redan

gett till flera myndigheter, inklusive Jordbruksverket. Det finns även bestämmelser som rör häst inom andra myndigheters ansvarsområden. Utredaren har dock valt att prioritera Jordbruksverkets ansvarsområden. Detta då bedömningen är att det är där en förhållandevis stor andel av de bestämmelser som rör häst återfinns.

Ett antal myndigheter samlar företagsinformation och företagstjänster för den som ska starta eller driver företag på sajten verksamt.se som är ett bra stöd för företagare. Utredaren ser att det finns goda skäl att utveckla tjänsten för hästverksamheter, bland annat genom de checklistor som finns för olika branscher, och föreslår därför ett sådant uppdrag till Tillväxtverket.

Veterinära frågor

På det veterinära området föreslår utredaren att regeringen tillsätter en utredning avseende möjligheten att:

- Ge andra yrkeskårer än veterinär, exempelvis seminassistenter och husdjurstekniker, möjlighet att efter utbildning utföra ultraljudsundersökningar inför seminering och dräktighetsundersökning av ston.
- Ta fram krav på utbildningar för exempelvis seminassistenter och husdjurstekniker för ultraljudsundersökningar inför insemination samt dräktighetskontroller av ston.
- Införa villkorad läkemedelsanvändning, ViLA, till näringsverksamheter med häst samt utreda hur denna bör vara utformad.
- Inkludera transport av hästar för avel och veterinärvård i undantaget från kravet på hälsointyg vid transporter inom Norden.

Tillgång till hälso- och sjukvård är central för friska och välmående hästar. Veterinärbrist kan öka djurlidandet vid sjukdom och skador men också öka risktagandet i företaget samt kostnaderna och oron för hästägaren. Det huvudsakliga problemet på det veterinära området kopplat till hästhållning är veterinärtillgången dygnet runt i hela landet, samt bristen på praktiserande seminveterinärer som arbetar på seminstationer och stuterier. Det finns behov av att hitta, och utreda möjligheter till kompensatoriska lösningar. Utredaren lämnar därför förslag om att utreda möjligheten att andra professioner

tillåts ersätta vissa av veterinärens uppgifter på motsvarande sätt som det fungerar i dag för andra djurslag i lantbruksnäringen. Beroende på vad en sådan utredning kommer fram till kan det bli aktuellt att säkra att det finns relevant utbildning för aktuella yrkesgrupper.

Utredaren lämnar även förslag om utökning av det befintliga arbetssättet Villkorad läkemedelsanvändning, ViLA, till näringsverksamheter med häst. ViLA innebär att djurägaren får ha vissa läkemedel hemma och själv behandla ett antal specificerade symptombilder efter utbildning och under veterinärt ansvar och uppföljning. Arbetet med djurhållningen förenklas och utvecklas genom att ViLA omfattar förebyggande hälsoarbete samt genom att vissa behandlingar kan utföras direkt då djuret insjuknar utan att föregås av veterinärundersökning. Genom snabbare åtgärder förbättras på detta sätt djurvälfärden och veterinärkostnaderna kan minska. Utredaren lämnar dessutom ett förslag om att utreda möjligheten att även inkludera transport av hästar för avel och veterinärvård i det redan befintliga undantaget från kravet på hälsointyg vid transporter inom Norden för tävling, utställning och liknande. Det kan minska belastningen på veterinärer samt ökar möjligheten att söka veterinärvård i annat nordiskt land och utbyta avelsmaterial. Det kan också begränsa transporttiderna om veterinär finns tillgänglig på kortare avstånd i ett annat land.

Utredaren bedömer att det finns flera fördelar med förslagen som kan stärka och underlätta hästföretagandet, förbättra djurvälfärden och påverka veterinärbristen i rätt riktning. Genom förslagen kan de befintliga veterinära resurserna användas på ett effektivt sätt och fler djur kan få tidig vård. Dessutom minskar risktagandet i företagen om tillgången till veterinär förbättras, vilket kan medföra att fler vågar ta steget från hobby till företagsverksamhet med häst. Det kan samtidigt finnas risker med att låta andra professioner ersätta vissa av veterinärens uppgifter. Bland annat av det skälet är det utredarens bedömning att de veterinära frågorna behöver utredas vidare och att specialistkompetens krävs för detta.

Bedömningar – stärkt hästföretagande och ökad sysselsättning

Utöver ovanstående förslag har utredaren lämnat följande bedömningar kopplat till hästföretagandet.

Ge digitalisering i hästsektorn hög prioritet i forskningsutlysningar

Det pågår i dag forskning och utvecklingsarbete kring digitalisering på många områden. Utredaren vill understryka att behovet är stort även inom hästnäringen och lämnar därför en bedömning på området. Det finns bland annat behov och intresse av digitala system som underlättar administration, förbättrar statistiken kring hästverksamheter och mäter djurvälfärd. Det finns även intresse av virtuella stängsel, men där saknas ännu forskning specifikt för häst. Utredaren har därför lämnat en bedömning om att digitalisering i hästsektorn bör ges hög prioritet i forskningsutlysningar.

Stimulera uppfödning av svenska hästar och ponnyer

Importen av hästar och ponnyer bedöms vara relativt omfattande och den svenska konkurrenskraften låg. Det är i dag brist på lämpliga, och ekonomiskt tillgängliga, hästar för den större marknaden som exempelvis ridskolor och hobbyutövare. Här finns en marknadsmöjlighet för svenska uppfödare och bedömt god efterfrågan. Det finns starka skäl att stimulera uppfödning av lugna, hållbara och hållbart svenskuppfödda ridhästar och ponnyer för dessa målgrupper. Den marknadsobalans som finns i uppfödningen bedöms vara svår att komma till rätta med utan aktiva åtgärder som exempelvis ekonomiskt stöd, någon form av optionsprogram eller uppfödarpremier. Detta då många uppfödare, både av intresseskäl och utifrån nu rådande avelsfokus i branschen, har inriktat sig på att föda upp tävlingshästar för elitnivå och inte att främst tillgodose behovet hos ridskolor och hobbyutövare. Det finns uppfödare som haft intresse av och försökt producera sådana hästar men det har visat sig svårt då lönsamheten varit för låg. Köparna har inte varit villiga att betala det svenska uppfödare behöver för att få verksamheten att gå runt ekonomiskt.

Ytterligare sätt att stimulera en uppfödning som svarar bättre mot behoven kan vara att initiera långsiktiga samarbeten, eventuellt

avtalsgrundade, mellan ridskolor och uppfödare. Här är hästnäringens organisationer viktiga när det gäller att erbjuda stöd och stimulera sådana samarbeten.

Utredaren har noterat behovet av att stärka uppfödningen och därför lämnat en bedömning om att stimulera uppfödning av svenska ridhästar och ponnyer som svarar upp mot de kvaliteter som efterfrågas av ridskolor och hobbyutövare. Denna typ av insatser kan även stimulera aveln och bevarandet av inhemska hästraser som Gotlandsruss, Nordsvensk brukshäst och Svensk ardenner, vilka Sverige har ett bevarandeansvar för.

Öka regional och lokal samverkan

Genom att utveckla olika lokala och regionala samverkansformer skulle hästföretagandet kunna effektiviseras. Förmågan till samverkan för utbyte och utveckling av kunskap är också en viktig del av den kunskapshöjning med avseende på företagsledning och entreprenörskap som behövs inom näringen. Det finns positiva effekter med företagssamverkan och såväl hästnäringens egna organisationer som regionerna är viktiga för att erbjuda stöd och stimulera samarbeten och samverkan på ett mer organiserat sätt. Regionerna har ett lagstadgat regionalt utvecklingsansvar (RUA). Det finns stora möjligheter för regionerna att bidra än mer till regional och lokal utveckling av hästföretagande inom ramen för RUA, exempelvis genom att uppmuntra och facilitera regional och lokal samverkan. Utredaren har därför lämnat en bedömning om att regionerna i högre grad bör bidra till regional och lokal samverkan för hästföretagande utifrån sitt regionala utvecklingsansvar.

Utbildningsbehov och kompetensförsörjning

Utredaren har kartlagt huruvida de utbildningar som finns täcker hästnäringens och arbetsmarknadens behov. Utredaren bedömer att det i huvudsak finns goda möjligheter till såväl grundläggande utbildning som kompetensutveckling för yrkesverksamma inom hästnäringen. Sammantaget framkommer dock i analysen vissa behov som inte är fullt ut tillgodosedda i dagsläget och utredaren återkommer nedan med ett antal förslag och bedömningar. Det fram-

går också i kartläggningen att det pågår vissa förändringar av utbildningar i det formella utbildningssystemet.

När det gäller kortare utbildningar och kurser som främst sker genom Hästsportens folkhögskola eller av branschorganisationerna själva bedömer utredningen att de i stort är anpassade till efterfrågan och behoven från hästnäringen.

Förslag - utbildningsbehov och kompetensförsörjning

Utredaren har lämnat följande förslag om effektiva och ändamålsenliga utbildningar för att bättre täcka hästnäringens och arbetsmarknadens behov.

Ökade möjligheter för yrkesverksamma vuxna

Utredaren bedömer att det behövs mer utbildningar för vuxna som redan är yrkesverksamma inom hästnäringen. Det behövs även yrkesutbildningar för vuxna som är intresserade av att arbeta i hästverksamheter. I utredningen har det uppmärksammats att det finns en brist på personer som har utbildning som hästskötare eller inom anläggnings- och fastighetsskötsel. Utredaren lämnar därför följande förslag:

- Skolverket ges ett uppdrag att ta fram yrkespaket för hästskötare respektive anläggningsskötare för gymnasial vuxenutbildning.

Yrkespaket inom komvux är en sammanhållen kombination av nationella kurser på gymnasial nivå som är relevanta för ett yrkesområde.

Utredaren bedömer också att folkhögskolan bör överväga möjligheten att i samverkan med hästnäringens organisationer erbjuda riktade utbildningar för anläggningsskötare inom hästverksamheter. Utredaren menar att även om målgruppen i de här fallen delvis kan vara densamma så kan den slutliga utformningen av en utbildning från de olika utbildningsformerna skilja sig åt och motivera ett visst överlapp, på samma sätt som är fallet med andra utbildningar på gymnasial nivå i dag. Dessa olika alternativ kompletterar därför varandra på ett bra sätt.

Återrapporteringskrav för Myndigheten för yrkeshögskolan

Modellen för yrkeshögskolan innebär att de som vill starta en utbildning inom yrkeshögskolan måste göra en lokal och regional analys av kompetensbehovet i sin ansökan. Utredaren konstaterar att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) lägger stor vikt vid bedömningar från enskilda lokala företrädare utan att myndigheten har kontakt med hästnäringens organisationer på nationell nivå som bedöms ha en god bild av de långsiktiga behoven både nationellt och regionalt. Utredaren bedömer att MYH bör se över underlag och transparens för beslut om utbildningsstarter för yrkeshögskoleutbildningar inom häst. Förutom myndighetens egna områdesanalyser och regionala avstämningar bör avstämning även ske med relevanta organisationer på nationell nivå inom hästnäringen. Utredaren lämnar därför förslag att:

- Myndigheten för yrkeshögskolan får ett återrapporteringskrav avseende beslut om yrkeshögskoleutbildningar inom häst. I återrapporteringskravet ska framgå hur kontakt har skett med relevanta organisationer på nationell nivå inom hästnäringen.

Mer långsiktiga förutsättningar för yrkeshögskoleutbildning inom häst

- Yrkeshögskoleutbildning inom häst inkluderas i förslaget om stabila förutsättningar för investeringstunga utbildningsmiljöer, förutsatt att förslaget i betänkandet *Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar* (SOU 2023:31) tas vidare.

Yrkeshögskoleutbildningar inom häst är kostnadskrävande. Det krävs i många fall stora praktiska resurser som också tar tid att bygga upp. Till exempel kan det handla om att ha tillräckligt många hästar, inklusive viss reservkapacitet, eftersom det trots allt handlar om levande djur som kan bli sjuka eller skadade. Frågeställningen om investeringstunga utbildningar togs upp i betänkandet *Framtidens yrkeshögskola - stabil, effektiv och hållbar* som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Där lämnas förslag om att en ny utredning ska få i uppdrag att identifiera behovet av särskilda utbildningsmiljöer och utreda hur staten på ett samhällsekonomiskt sätt kan stimulera att sådana miljöer skapas. Av betänkandet framgår vidare att för att

utbildningsmiljöer som ger stabila förutsättningar för investeringstunga utbildningar ska komma till stånd behöver staten långsiktigt ta ansvar för finansiering, samtidigt som flera aktörer delar på kostnaderna. Dessutom bedöms att möjligheten att dela miljöer med andra utbildningsformer är nödvändigt. Av betänkandet framgår vidare att om staten tar ett ansvar för en långsiktig finansiering för gemensamma utbildningsmiljöer ökar förutsättningarna för kostnadseffektiva lösningar för flera aktörer, till exempel högskolan, yrkeshögskolan och eventuellt andra utbildningsformer såsom yrkesutbildning på gymnasial nivå. Därmed kan också flera aktörer vara med och bidra med finansiering och när flera utbildningsformer delar på kostnaderna skapar det också möjlighet att erbjuda utbildningar på fler orter.

Utredaren bedömer att det finns goda förutsättningar för sådana utbildningsmiljöer inom hästutbildning. Utredaren pekar också på att riksanläggningarna Flyinge, Ridskolan Strömsholm och Wången är exempel på redan befintliga nationella kunskapscentrum för utbildning och forskning inom hästnäringen. Genom att nyttja dessa kan också synergieffekter uppnås. Utredarens förslag är att regeringen tillser att yrkeshögskoleutbildning inom häst inkluderas i förslaget om stabila förutsättningar för investeringstunga utbildningsmiljöer i betänkandet från utredningen *Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar,* förutsatt att förslaget tas vidare.

Bedömningar – utbildningsbehov och kompetensförsörjning

Utredaren har baserat på kartläggning och analys gjort följande bedömningar gällande utbildning och kompetensförsörjning inom hästnäringen:

- Befintliga överlapp mellan utbildningar inom hästnäringen bedöms inte utgöra ett problem.
- Utbildningar på alla nivåer behöver ha ett tydligt fokus på hästvälfärdsfrågor.
- Det behövs ett utökat utbud av utbildning för de som redan är yrkesverksamma inom hästnäringen.
- Utbildningsanordnare bör ansöka om att starta utbildningar i den pilotverksamhet med Nationell yrkesutbildning som pågår.

- Folkhögskolan bör erbjuda riktade utbildningar för anläggningsskötare inom hästverksamheter.
- För ökad långsiktighet bör Myndigheten för yrkeshögskolan fatta beslut om fler utbildningsstarter åt gången avseende vissa yrkeshögskoleutbildningar inom häst.
- Det är viktigt att värna utbildning på högskolenivå inom häst.

Kunskaper om företagandets villkor är viktigt för alla som är eller ska bli yrkesverksamma inom näringen. Utbildning inom områden som affärsutveckling, arbetsmiljö och arbetsrätt kan enligt utredaren bidra till att stärka företagandet. Det behövs fortsatt ett starkt fokus på företagande och entreprenörskap inom utbildningarna i utbildningsväsendet.

Utbildningar inom häst kan och bör kunna bedrivas inom samma område på olika nivå inom gymnasieskola, yrkeshögskola och högskola. Folkhögskola och branschorganisationernas egna utbildningar är bra komplement till dessa utbildningar. De utbildningar som har visst överlapp riktar sig i huvudsak till olika målgrupper.

Hästars välfärd är en central fråga för hela hästnäringen. När det gäller utbildningsväsendet är hästvälfärd redan en naturlig del av innehållet i många ämnen och kurser inom utbildningar för häst. Samtidigt bedömer utredningen att det finns skäl att ytterligare förstärka detta inslag i utbildningarna. Vid alla kommande översyner av styrdokumenten inom utbildningsväsendet bör hästnäringens organisationer bistå berörda myndigheter med kunskap och synpunkter för att säkerställa den här aspekten i utbildningarnas utformning. Det gäller även för kurser och andra aktiviteter som anordnas av hästnäringens egna branschorganisationer.

Utbildningsanordnare behöver i än högre grad anpassa sina utbildningsformer för att ge dem som redan är yrkesverksamma bättre möjligheter att delta. Det gäller utbildningar på alla nivåer inom det formella utbildningssystemet såväl som inom folkhögskola och de utbildningar som på andra sätt erbjuds av branschen själv. En höjning av den generella kompetensnivån bland de yrkesverksamma är en viktig faktor för att skapa en bredare professionalisering inom hästnäringen. Utbildning inom områden som affärsutveckling, arbetsmiljö och arbetsrätt är viktigt och kan bidra till att stärka företagandet och öka professionaliseringen i branschen, och också bidra till att

fler vågar starta hästföretag. Utbildningar på gymnasial nivå och universitetsnivå borde i högre grad kunna erbjuda utbildning även för vuxna.

Utbildningsanordnare bör ansöka om att starta utbildningar i den pilotverksamhet med Nationell yrkesutbildning som pågår. Det är en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan. Myndigheten för yrkeshögskolan har beslutat att avgränsa vilka utbildningsområden som kan tilldelas statsbidrag och naturbruk är ett av dessa områden. Utredaren bedömer att utbildningen i hög grad lämpar sig för hästnäringen och kan fylla ett behov när det gäller kompetensförsörjningen eftersom det är en utbildning som riktar sig till vuxna.

I utredningen har uppmärksammats att det behövs fler som har utbildning för att ta hand om anläggningar och fastigheter. Utredaren bedömer att sådana utbildningar skulle kunna vara särskilt lämpliga för de som står långt från arbetsmarknaden. Utredaren bedömer att folkhögskolan bör överväga möjligheten att i samverkan med hästnäringens organisationer erbjuda riktade utbildningar för anläggningsskötare inom hästverksamheter.

Det behövs bättre långsiktighet för hästutbildningar inom yrkeshögskolan. Myndigheten för yrkeshögskolan använder inte fullt ut det bemyndigande som finns att bevilja upp till 5 utbildningsstarter. Utredaren är medveten om yrkeshögskolans grundläggande tanke att genom beslut av ett begränsat antal utbildningsstarter ska utbildningarna vara relevanta och kontinuerligt anpassas efter arbetsmarknadens behov. Samtidigt menar utredaren att utbildningar inom häst i många fall är investeringstunga och kostnadskrävande. Ett ytterligare skäl för mer långsiktighet i beslut om utbildningar är att det kan också handla om vissa utbildningar som de facto har funnits inom yrkeshögskolan under lång tid och som fyller ett behov som är samhällsviktigt och kommer att kvarstå även på lång sikt.

Utredaren bedömer generellt att utbildning på högskolenivå inom häst bör värnas. Det är väsentligt att det inom hästnäringen liksom andra branscher finns högskoleutbildningar med nära anknytning till forskning. Enligt uppgifter till hästutredningen pågår ett utvecklingsarbete gällande hippologprogrammet. Utredaren bedömer att i en översyn av hippologprogrammet bör särskilt beaktas och värnas utbildningens särart i utformningen, med en kombination

av teori och praktik samt genomförande i nära samverkan med branschorganisationer.

Möjlighet för fler barn och unga att delta i hästverksamheter

Utredaren har analyserat vilka hinder som begränsar deltagandet i hästsport och hur dessa kan lösas. Det framgår av kartläggningen att det finns flera hinder som begränsar deltagandet. Det handlar bland annat om ekonomiska, geografiska och kulturella hinder, men även om tillgänglighet utifrån funktionshinder.

Förslag – möjlighet för fler barn och unga att delta i hästverksamheter

Det är ett samhällsintresse att göra ridsporten tillgänglig för fler. Ett sätt är att verka för breddade hästverksamheter och ett annat är att stötta hästverksamheterna ekonomiskt, vilket därigenom förväntas påverka kostnaden för deltagande i aktiviteter på ett positivt sätt. Utredaren har lämnat följande förslag om åtgärder som tillgängliggör hästsporten för fler barn och unga i hela landet, med särskilt fokus på områden där utanförskapet är stort.

Fritidsaktiviteter och hästskolor

- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ges uppdrag att tillse att det finns ett riktat statligt stöd för föreningar med hästverksamhet för barn och unga utanför idrottsrörelsen.

Utredaren föreslår att regeringen ger ett uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att se till att det finns riktat statligt stöd till organisationers arbete för barn och ungdomar på lokal nivå inom hästverksamheter utanför idrottsrörelsen. Verksamheter för barn och unga vid ridskolor är oftast knutet till ridsportens föreningar. Här finns många goda exempel på verksamhet redan i dag. Utredaren bedömer dock att det för att bredda verksamheten och öka deltagandet är bra att det startas ungdomsföreningar som inte är en del av idrottsrörelsen. Utredningens breda definition av

hästsport inkluderar förutom ridning även trav och andra aktiviteter med hästar. Det inkluderar även avel och uppfödning samt uppställningsverksamhet.

Förbättrade anläggningar för ökad delaktighet

Utredaren lämnar tre förslag om mer stöd för investeringar i anläggningar inom hästverksamheter som möjliggör deltagande för fler:

- Staten förstärker det anläggningsstöd som fördelas av Riksidrottsförbundet.
- Jordbruksverket ges uppdrag att se över möjligheten att i nästa programperiod för den EU-gemensamma jordbrukspolitiken införa ett investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar på liknande sätt som inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2014–2020.
- Det ska inrättas en anläggningsfond enligt den modell som inrättades i Danmark år 1994 (Lokale og Anlægsfond).

Riksidrottsförbundet (RF) fördelade 2024 drygt 170 miljoner kronor till 743 projekt inom olika idrotter, medan ansökningarna om stöd omfattade cirka 380 miljoner kronor. RF bedömer att den reella översökningen är högre eftersom många ansökningar i dialog med föreningen inte skickats in då stödet för området var slut. Det visar att behovet är stort och regeringen bör därför i budgetproposition till riksdagen föreslå att anslaget förstärks. Sverige hade inom ramen för landsbygdsprogrammet ett investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar 2014–2020 som hanterades av Jordbruksverket. Stödet var efterfrågat i ansökningar, fungerade praktiskt för myndigheten och fyllde avsedda behov. Det finns därför skäl att se över möjligheten att åter införa ett liknande stöd till kommande strategisk plan. I Danmark inrättades 1994 Lokale og Anlægsfonden (LOA-fonden) som utgör en självständig institution under Kulturministeriet. Den bistår med både kunskap och ekonomiskt stöd till byggprojekt och fysiska faciliteter på idrotts- och fritidsområdet. Det har tidigare framförts önskemål från bland andra RF och Sveriges kommuner och regioner om en motsvarande funktion i Sverige för att utveckla idrotts- och fritidsmiljöer.

Stöd för ridskolornas kostnader för drift

- Det ska införas ett särskilt statligt stöd för drift av anläggningar för ridskolor.

Utredaren föreslår att det införs ett särskilt statligt stöd för drift av anläggningar för ridskolor. Hästar och anläggningar för hästar kräver resurser för kontinuerlig skötsel, även under de tider som de inte används för idrott eller andra aktiviteter. Utredaren bedömer att det därför finns en betydande skillnad i förutsättningar för drift av anläggningar med hästhållning jämfört med andra anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter för barn och unga. Ridskoleverksamheter har flera tunga kostnadsposter som tillsammans särskiljer dem från andra idrotts- och fritidsaktiviteter. Anläggningar för ridskoleverksamhet har kostnader för investeringar och underhåll av bland annat stall, ridhus och ridbanor. Den här sortens kostnader delar ridsporten med vissa andra anläggningstunga idrotter. En kostnadspost som därutöver skiljer hästsporten från andra är kostnaderna för djuren. Ridskolorna har stora kostnader för inköp av hästar och ponnyer och hästhållning kräver kontinuerlig skötsel av djuren. Kostnaderna omfattar bland annat foder, försäkringar, veterinärvård, hovvård och häst- och anläggningsskötarnas löner. Det finns inte motsvarande kostnadsbörda för övriga idrotts- och fritidsaktiviteter och kostnaderna täcks i nuvarande system av de jämförelsevis höga avgifter som tas ut av de aktiva.

De ekonomiska villkor som ridskolan har är helt avgörande för vilken nivå som ridavgiften är för deltagarna. Stödet bör vara direkt relaterat till verksamhetens omfattning för barn och unga.

Bedömningar – möjlighet för fler barn och unga att delta i hästverksamheter

Utredaren har baserat på kartläggning och analys gjort följande bedömningar gällande möjligheten för fler att delta i hästverksamheter:

- Deltagande i hästsport ger förbättrad folkhälsa och stora samhällsekonomiska vinster.

- Det är motiverat med ökad offentlig finansiering och lokal samverkan för att på bästa sätt använda hästen som en resurs för samhället för att förebygga ohälsa, utanförskap och kriminalitet.
- Verksamhet vid ridskolor och travskolor har stor betydelse för vägen in till deltagande i hästverksamheter och för användandet av hästen som resurs för samhället samt för hästnäringens utveckling.
- Med en mer inkluderande rekrytering kommer hästsporten att nå ut till fler grupper för att få ett bredare och ökat deltagande.
- Kommuner och regioner bör ta ett större ansvar för att förbättra möjligheterna för deltagare att kunna ta sig till anläggningar med hästverksamhet.
- Hästnäringen har ett viktigt uppdrag att skapa fler forum för ett gemensamt lärande och erfarenhetsutbyte inom näringen.

En försämrad folkhälsa är en stor samhällsutmaning och det blir alltmer angeläget att främja hälsa och förebygga ohälsa. Det är väl känt att risken för ohälsa skiljer sig mellan olika delar av befolkningen. Rörelse och fysisk aktivitet är en viktig grund för en god folkhälsa och är en naturlig del i umgänge och aktiviteter med hästar. Hästunderstödda insatser (HUI) fyller en viktig funktion inom terapi och rehabilitering. Utredaren bedömer att hästsporten kan bidra än mer till folkhälsan om det skapas möjlighet för fler att delta i hästverksamheter.

Utredaren bedömer att verksamheten vid ridskolorna och travskolorna har stor betydelse för en långsiktigt hållbar hästnäring på flera sätt. För det första är det främst här som nyfikna barn och unga får möjlighet att lära sig om hästar och vara med hästar. För det andra är en kontinuerlig nyrekrytering en förutsättning för hela hästnäringen. Antalet hästar i Sverige beror inte längre på behovet av arbetshästar i lantbruket eller i militären som det gjorde ända till mitten av 1900-talet. Trav- och galoppsporten bidrar med ett brett allmänintresse för hästar bland människor genom spel på tävlingar. För det tredje är det av betydelse att rid- och travskolor är just skolor. Det är inte formell utbildning, men det är ett organiserat lärande utifrån givna ramar och principer. Det vill säga den utbildning som bedrivs där får genomslag i vår syn på vad som är god hästhållning

och är viktig för hästarnas välfärd. Det lägger också en grund för hästsportens acceptans i samhället i övrigt.

Kommuner och regioner kan i högre utsträckning vara en partner och bidra med finansiering. Utredaren konstaterar att deltagande i hästsverksamheter är förknippat med stora kostnader för hästhållning. Utredaren bedömer att kommuner bör ta ansvar för att utjämna skillnader mellan olika idrotter, till exempel genom att tillämpa ett nolltaxesystem för anläggningar. Kommunernas intresse och engagemang för ridskolor skiljer sig dock generellt åt. I dagsläget är det också många kommuner som inte har samma ekonomiska villkor för olika driftsformer för anläggningar med ridskoleverksamhet. Det är dock viktigt att komma ihåg att det finns ett egenvärde i möjligheten till olika driftsformer för ridskoleverksamhet. Det finns stora samhällsekonomiska vinster att göra om samhället i högre grad väljer att investera i insatser i närtid för olika aktiviteter med häst som kan ge besparingar i utgifter inom andra områden i framtiden. Vidare finns det många studier som påvisar den nytta som HUI kan göra för individer och för samhället. Samtidigt är finansiering av HUI ett återkommande problem. Enligt organisationen för hästunderstödda insatser har avtal mellan hästanläggningar och kommuner eller regioner minskat i omfattning under senare år. Det är viktigt att påpeka att HUI är en företagsverksamhet inom hästnäringen. Personer med begränsad ekonomisk förmåga får svårt att delta i HUI när de själva får bära hela kostnaden.

Hästsporten har interna kulturella och traditionella inslag som ibland kan utgöra ett hinder för att få fler deltagande i hästsporten. Hästsporten präglas till stora delar av att det är flickor och kvinnor som deltar. Könsnormer påverkar hur en idrott uppfattas och mönster kan vara svåra att bryta. Om hästsporten ska breddas behövs mer än bara fler flickor och kvinnor. Utredaren bedömer att pojkar och unga män är en naturlig målgrupp att satsa på för att få fler barn och unga att delta inom hästsporten. Vidare bedömer utredaren att en annan rimlig målgrupp för en breddning och tillväxt inom hästsporten är personer med utländsk bakgrund. Stallet är en plats för gemenskap, utveckling och lärande för livet. Utredaren bedömer att det ibland finns skäl att tona ned tränings- och tävlingsmoment och i stället lyfta att umgänge med häst i stallmiljö inte nödvändigtvis måste knytas till ridning eller körning. Ett sådant breddat synsätt skulle kunna möjliggöra för fler att delta i hästverksamheter.

Ridskolor kan i högre grad gå mot att vara ”hästskolor” och i samarbete med kommunerna ha ungdoms- och fritidsverksamhet i stallmiljö. De förslag som utredaren lämnar syftar bland annat till att även staten ska bidra till detta. Utredaren bedömer att samhället har mycket att vinna på att umgänge med hästar och andra aktiviteter i stallmiljö underlättas och blir tillgängligt för alla. Det finns exempelvis en potential i att engagera fler unga i avelsverksamhet. Det är också en naturlig väg för rekrytering av fler till hästsporten.

Det har framgått av kartläggning och analys att de svårigheter som finns för deltagare att ta sig till anläggningarna kan hämma deltagandet i idrott eller andra fritidsaktiveter. Det gäller inte minst för deltagare med olika funktionsnedsättningar. Det faktum att de flesta anläggningarna för hästsport ligger antingen i utkanten av tätorter eller på landsbygden måste särskilt beaktas. Det behövs gång- och cykelbanor ut till anläggningarna och även tillgång till kollektivtrafik. Många barn och unga vill kunna vara i stallet flera dagar i veckan. Även för de ridskolor och travskolor som ligger i tätortsnära miljöer måste det säkerställas att transporter och resor inte i praktiken kräver tillgång till bil. För de som har funktionsnedsättning kan det till exempel handla om att de behöver ha med sig viss utrustning även om det inte är ett tillfälle för träning, utan bara för att umgås i stallet med hästar och kompisar. Utredaren konstaterar att ansvaret för dessa frågor om infrastruktur, transporter och resor främst ligger hos kommuner och regioner. Om fler individer lättare kan ta sig till hästanläggningarna ger det bättre förutsättningar för ett ökat deltagande i hästverksamheter.

RF gör ett viktigt arbete med hur man inom idrottsrörelsen kan lära av varandra för att skapa ökad delaktighet, hälsa och en meningsfull fritid. Idrottande inom häst kan dra nytta av detta när RF samordnar och ger möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte, till exempel samordnar nätverk och mötesplatser. Utredaren bedömer att eftersom hästsporten är bredare än de delar som ingår i idrottsrörelsen behövs även andra forum. Hästnäringen har ett viktigt uppdrag att själv skapa fler forum för ett gemensamt lärande och erfarenhetsutbyte inom näringen. I det arbetet kan ridsporten och islandshäst, som är en del av idrottsrörelsen och RF, ta med sig sina erfarenheter därifrån till övriga delar av hästsporten.